SİNEMATEK DERNEĞİ YAYIN ORGANI / OCAK 1974 / SAYI 39 / 3 LİRA

filim

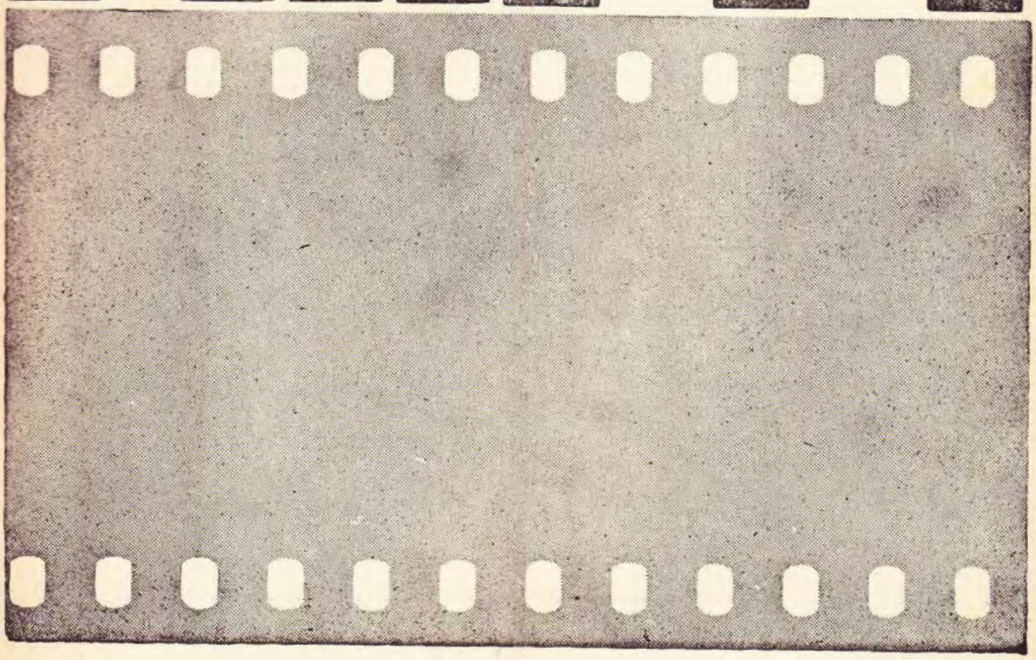

74

ROSİ / LATTUADA / ROCHA / GUERRA / POPLAVSKAYA / EROL / MIMICA

Kapak Düzeni : Erkal Yavi

FİLİM 74 / Türk Sinematek Derneği'nin yayın organı olarak ayda bir yayınlanır / Sahibi Türk Sinematek Derneği adına Onat Kutlar / Yazı işleri sorumlusu : Ömer Pekmez / Bu sayıyı hazırlayan : Aydın Sayman / Dergide yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir, dergiyi bağlamaz / Yönetim Yeri : Türk Sinematek Derneği, Sıraselviler Caddesi, No. 65 Beyoğlu, İstanbul / Tel : 49 87 43 / P. K. 307 Beyoğlu

Basıldığı tarih : 7/1/1974

Dizgi - baskı : LATİN MATBAASI - İstanbul, 1974

SAYI : 39 **3 LİRA**

ÇAĞDAŞ SİNEMA - KLASİK SİNEMA

Sinematek, 1974 yılına girerken gösteri programında geçen yıllarda bir ara uzaklaşır gibi olduğumuz önemli çağdaş eserlere yer verebilmenin mutluluğunu taşıyor. Gerçekten, nedenlerini uzun uzun açıklamaya bile gerek görmediğimiz önemli bir gösteri ayı sunuyoruz. Günümüzün en güçlü sinemacılarından Francesco Rosi'nin üç önemli ve değişik yönünü yansıtan bir toplu gösteri. Aralık sonunda sayın İnönü'nün ölümü dolayısıyla gösterilemiyen iki büyük Güney Amerika filmi : Barravento - Osfuzis. Polonya'da yerleşmiş genç bir yurttaşımızın son derece ilginç kısa filimleri, yeni Feridun Erol gösterisi. Ve günümüzün bir numaralı canlandırma sinemasına sahip bir ülkeden Yugoslavya'dan hepsi de ödül kazanmış canlı-resim filimleri.

Klâsik Sinema ise İtalyan yeni gerçekçiliğinin son büyük temsilcilerinden A. Lattuada'nın geçmişteki yürekli ve gerçekçi dönemini yansıtıyor. Po Değirmeni ve Giovanni Episcopo'nun suçu bir başka fırsatla görülemiyecek olan iki büyük klâsik.

Ocak programı içinde üç sergi yer alıyor. Sabiha Erengönül Güçlü, Afife Bilek ikilisinin büyük ilgiyle karşılanan ortak grafik-fotoğraf sergileri sona eriyor. Usta çizgi sanatçımız Ferruh Doğan'ın karikatürlerinden oluşan sergi açılıyor. Daha sonra da Arsen Arşık fotoğraf sergisiyle Sinematek çalışmalarına katılıyor.

Ocak ayı içinde gösterilen Rosi'nin filimleri yönetmenin çağdaş sinemadaki önemli yeri dolayısıyla bir açık oturumda tartışılacak. 17 Ocak Perşembe günü saat 19.00'da yapılacak olan açık oturuma Profesör Giuseppe Pandolfi, Giovanni Scognamillo, Atilla Dorsay ve Onat Kutlar katılıyorlar.

FRANCESCO ROSİ VE FİLİMLERİ

İtalya ve günümüzün en önemli yönetmenlerinden, hatta son yıllarda üstüste çevirdiği filimlerle en önemlisi olan Francesco Rosi, 1922 yılında Napoli'de doğmuştur. 1944 yılında İtalyan radyosunda görev alan Rosi, daha sonra oyuncu - yönetmen, yazar olarak tiyatro alanına atıldı. 1947 yılında Visconti'nin yardımcısı olarak sinemaya başladı. Ortak yönetmen olarak iki filme katıldı. Bu filimler arasında İtalyan yeni gerçekçiliğinin ve savaş sonrası klasiklerinin bir çok ünlü eserine rastlanabilir. LA TERRA TREMA — BELLISSİMA — SENSO/VİSCONTİ PROİBITO/Monicelli VINTI/Antonioni, Pocesso ALLA CITTA/Zampa vs... Francesco Rosi, 1958 yılında ilk uzun metrajlı filmini bizzat yönetti : MEYDAN OKUMA/LA SFİDA/Genellikle, daha sonraki filimlerinde de toplumsal sorunlara gerçekçi bir gözle eğilen Rosi, İtalyan sinemasının yenigerçekçilik sanatı ürünlerinin toplumcu kanadı içinde güçlü bir ağırlığa sahip oldu.

Savaş yıllarında, İtalyan sinema kulüpleri, resmi sinema okulu CENTRO SPERIMENTALE ve ünlü sinema dergisi BİANCO E NERO çevresinde yetişen güçlenen genç sinemacılar tarafından kurulan YENI-GERÇEKÇİLİK akımı, bilindiği gibi hem İtalyan hem de dünya sinemasının en büyük girişimlerinden biridir. Etkileri nitelikleri üstüne yüzlerce kitap yazılmış olan ve hâlâ tartışılan bu akım, açıktır ki savaş sonrası İtalya'sının toplumsal yapısının doğurup geliştirdiği bir anlayıştır. Faşizme, faşist sinemanın yapay, gerçeklerden uzak, eğlendirici ve uyutucu olmanın dışında bir amaç taşımayan kötü örneklerine karşı bir tepki biçiminde ortaya çıkan YENI-GERÇEKÇİLİK'in öncüleri arasında Roberto ROSSELİNI - Vittoria de SİCA - Luchino VİSCONTİ - Giuseppe de SANTOS - Pietro GERMİ gibi bugünün büyük ustaları bulunuyordu. Bu yönetmenleri İtalya'nın yoksul bölgelerinde ve toplumsal düzen gereği sürüp giden adaletsizliği, acı gerçekleri sömürülen, ezilen küçük insanların sorunlarını son derece belgesel, gerçekliği ön plânda tutan, yapay konu dekor ve oyunculara rağbet etmeyen, günlük yaşayıştan onun küçük gözüken ama büyük bağlı ayrıntılarından hareket eden bir anlatım kullanarak yansıttılar. Böylece bir çok başeser doğdu : BİSİKLET HIRSIZLARI'ndan YER SARSILIYOR'a, PAISA'dan CACCIA TRAGICA'ya kadar. Aradan on yıl geçince, toplumsal sorunların çözülmemiş olmalarına rağmen bir yandan ekonomik baskılar, bir yandan sürekli şartlandırılan seyircinin eğlendirici sinemaya kaydırılışı ve nihayet bir yandan da, YENİ-GERÇEKÇİ yönetmenlerin gerçekleri yansıtmakla kalıp köklü çözümler önermemiş olmaları nedeniyle akım tavsamaya yüz tuttu. Ancak ROSİ, DE SETA, PONTİCORNO gibi genç yönetmenler gerçeğe dönük önemli eserler vermeye başlayarak akımın bir çeşit «artçı»ları oldular. Özellikle ROSI ve PONTECORNO, daha sonra yaptıkları politik eserlerle YENI-GERÇEKÇİLİĞİN yeterince kapsayamadığı politik sinema türünde yeni bir canlanma ve gelişmenin yaratıcıları oldular.

Rosi'nin ilk filmi Meydan Okuma, işte bu anlamda Yenigerçekçiliğin son ürünlerinden biri sayılır. Filmin konusu bir çok Yenigerçekçi filimde olduğu gibi, İtalya'nın en yoksul bölgelerinden biri olan güneyde geçer. Filim ünlü CAMORRA örgütünü konu olarak alır. CAMORRA - Napoli çevresi derebeylerinin, ileri gelenlerinin ve tüccarlarının kendi aralarında çıkarlarını savunmak için kurdukları kutsal birliktir. Daha önce MAFİA gibi bir çeşit suç ortaklığı taşıyan bu birlik, kapitalist ekonominin gelişmesiyle bir çeşit «ekonomik anlaşma» haline dönüşmüştür. Nitekim ZAMPA'nın «SUÇLU» filminde görülen türden CAMORRİST'lere Rosi'nin filminde rastlanmaz. CAMORRA'ya üyeleri bir çeşit «tekel» kurmuşlardır o kadar. Ancak bu tekeli yürütmek için gerektiğinde şiddete başvururlar. Nitekim Rosi'nin filminde, CAMARRO'ya yeni giren Vito adlı genç adam tutunabilmek, dolayısıyle para sahibi olabilmek için domates fiatlarında indirim yapar. Öbür yandan tam o sırada evlenecektir. Ancak çıkarlarının bozulacağına karar veren CAMORRA üyeleri genç adamı evleneceği gün öldürürler. Ve

nişanlısı ertesi sabah sevgilisinin yani kocası olacak delikanlının ölüsünü bulur. MEYDAN OKUMA ilk filmi olmasına rağmen Rosi için özellikle gerçekçi ve toplumcu çevrelerin desteğini kazandırdı.

1959'da çevirdiği ve bir seyyar satıcının öyküsünü anlatan MAGLIARI filminden sonra Rosi, bir başeser verdi : SALVATORE GULİANO. Ünlü eşkıya'nın yaşantısını veren bu filimde mesaj hem öz hem de yöntem bakımından son derece geliştirilmiştir : Rosi, bu filmiyle, o çok kişisel anlatımının ilk örneğini vermiştir. Bu anlatımda, tarihsel bir kişilik, belli bir toplumun sosyo-politik sorunlarını belirlemekte bir çeşit «aydınlatıcı», «açıcı» olarak kullanılmaktadır. Filmin yapısı, her türlü kronolojik sıranın reddi, ve kahramanın yaşantısının değişik anları arasında kurulan sürekli denge sayesinde bir «sentez»e ulaşmaktadır.

SALVATORE GIULIANO'nun konusu, savaş sonrası Sicilyası'nın sorunlarını kapsamaktadır. Müttefiklerin Sicilya'yı kurtarışlarından hemen sonra, adada bir bağımsızlık hareketi başlar. Sicilyalılar, adalarında bağımsız bir devlet kurmak istemektedirler. Bir jandarmayı vurduğu için aranmakta olan Salvatore Giuliano da bu harekete katılır. Bir çete kurar ve hem polislere hem de askerlere karşı savaşır. Bir süre sonra ayrılıkçı ordu dağılır. Salvatore Giuliano çetesiyle yalnız kalır. Artık bu kuşatılmış savaşçı, bir kanun-dışı olmayı seçecek, eşkıyalık yapacaktır. Adam kaçırır, soygun yapar ve bölgesinde düzeni korumakla görevli olanlara karşı amansız bir kavgayı yürütür. Bu olaylar arasında en önemlisi Portella della Ginestra olayıdır. Salvatore'nin çetesi birçok erkek kadın ve çocuğu öldürür.

Bu olay üzerine devlet kuvvetleri, Salvatore'yi ne pahasına olursa olsun ortadan kaldırmaya karar verirler. Halkın bu konudaki suskunluğuna, kendisini sevenlerin yardımlarına, birçok köylünün korkudan çekimser kalmasına rağmen, Giuliano gittikçe sıkışır ve gücünü yitirir. Hatta sonunda sağ kolu Gaspare Pisciotta bile terkeder onu. Ve sonunda, 5 temmuz 1950 sabahı Salvatore Giuliano'nun delik deşik olmuş cesedi Castel Vetrano'da bir çiftliğin avlusunda bulunur. Karabasan sona ermiştir ama öykü devam etmektedir. Gaspare Pisciotta, hapishanede gizli bir el tarafından zehirlenir ve Giuliano'nun Sicilya serüvenine karışan bütün ortakları gene aynı esrarlı el tarafından birer birer ortadan kaldırılır.

Francesco Rosi, görüldüğü gibi Sicilya konusunun ateşli ve kanayan iç yapısını gerçek olayları aynen yansıtarak, bir belgeci dürüstlüğüyle vermeyi denemiştir. Salvatore Giuliano bu anlamda Sinema tarihinin büyük eserlerinden biridir. Rosi aynı konuyu geçen yıl uluslararası şenliklerde birçok ödülle taçlanan son eseri LUCKY LUCIANO'da yeniden işlemiştir. Sicilya sorununda Rosi'nin özellikle üzerinde durduğu iki önemli nokta, birisi MAFIA'nın uluslararası politik niteliği ve Amerika Birleşik Devletleri yönetimi ile olan ilişkileri, ikincisi ise gene aynı örgütün egemen sınıflar elinde araç olarak netarzda kullanıldığıdır.

Rosi'nin Sinematek toplu gösterisinde yer alan filmi IL MOMENTO DELLA VERITA / GERÇEK AN'I ise, yönetmenin gene toplumsal düşüncelerinin ve politik angajmanının bir başka yönünü yansıtır. Yoksul bölgelerde yaşayan gençlerin alın yazısı. Filimde İtalya'nın güney-kuzey toplumsal ayrımına çok benzeyen bir başka ülke kullanılmıştır : İspanya. İspanya'da da tıpkı İtalya'da olduğu gibi her yıl yoksul, sıcaktan kavrulan güney'den binlerce genç kuzey kentlerine iş aramaya giderler. Amaçları bir fabrikada çalışmaktır. Ancak hiç biri kalifiye işçi olmadıkları için fabrikalara giremezler ve çeşitli geçici işlerde perişan olurlar, en ağır biçimde sömürülürler.

Miguel, işte bu güneyli köylü gençlerden biridir. Barcelona'ya iş aramaya gelir. Başvurmadık yer bırakmaz. Ama boşuna. Sonunda bir gün şansını arenalarda denemeye karar verir. Bu yol, uzundur, çetindir ve çekilmesi mutlaka gerekli çileleri vardır : Önce bir mahzende kurulmuş bulunan bir «torerilleros» okuluna girer. Bu okullarda gençler «muleta» adı verilen kırmızı şalı kullanma-

sını öğrenmektedirler. Miguel'in hocası yaşlı güreşçi Pedrucho'dur. Miguel, boğa güreşlerinin bütün inceliklerini öğrendikten sonra, çeşitli nüfuzlu kimselerin kapılarını aşındırarak sonunda gerçek bir boğa'nın karşısına çıkmayı başarır.
Bir süre sonra artık Miguel aranan bir «matador» olmuştur. Kontratlar imzalar, İspanya'yı bir uçtan bir uca dolaşmaya başlar. Para kazanmakta, beğenilmekte, alkışlanmakta, sevilmekte ve zenginlerin konaklarında baştacı edilmektedir. Anasına bir ev armağan etmeyi düşlemiş ve bunu başarmıştır. Rosi, bu arada «mitos»ların insanlardan daha önce geçtikleri bir İspanya'yı gösterir bize. Miguel, istediği her şeyi elde etmiştir. Ama bir yandan da düşünen kafasında bazı aydınlık noktalar belirmeye başlamıştır. Her akşam bir boğa beklemektedir onu. Ve boğa güreşi endüstrisinin, bu endüstriyi besleyen ve besleten çevrelerin bir aletinden başka bir şey değildir. Alınyazısı önceden bellidir. Tıpkı bir İtalyan atasözünün dediği gibi «kaplanın sırtına binen artık oradan inemez». Miguel bu yaşantı ve bu düzende hiç bir şeyi değiştiremiyecektir. Sonunda «GERÇEK AN'I» gelir çatar. Ve ölüm biçer atar bu alınyazısını.
Francesco Rosi'nin filmi, Dominique Lapierre - Larry Collins ikilisinin «YASIMI TUTACAKSIN» adlı eserlerinde büyük bir belgesellikle yansıttıkları EL CORDOBES'in öyküsünü anımsamaktadır. Ama serüvenin kişisel yönünden çok toplumsal yönü ağır basmakta, toplum düzeninin, ekonomik ilişkilerin alınyazılarını çok önceden çizdiği gençlerin insafsız dünyası üstüne derin düşünceler getirmektedir.

CINEMA NOVO VE ÜÇ ÖNCÜSÜ :
N. P. DOS SANTOS - GLAUBER ROCHA - RUY GUERRA

Dünya sinemasında son on yılın en büyük sinema olaylarından biri sayılan ünlü akım, YENİ SİNEMA / CINEMA NOVO ne yazık ki ülkemizde hemen hemen hiç tanınmamaktadır. Sinematek'te gösterilen ve akımın en tipik örneklerinden sayılan KURU HAYATLAR dışında hiç bir önemli Brezilya filmi ülkemizde gösterilmemiştir. Fransız yazarı Michel Ciment, bu akım konusunda kısaca şunları yazıyor :
«Brezilya CINEMA NOVO'su, bir ülkenin dönüm noktasındaki toplumunun yarattığı bir üründür. Brezilya, az gelişmiş üçüncü dünya ülkelerinden biri olarak önemli yıllar geçirmektedir. Akım, bir düzine sinemacı ile onları çevreleyen ozanların, sosyologların, müzisyenlerin eseridir. Bu genç aydınların aralarındaki birlik örnektir ve sonuç olarak yaratılan eserlerin ekonomik örgütlenişini de doğurmuştur. Luis Carlos Barreto'nun öncülüğü ile kurulan «DIFILM» örgütü, bağımsız yapımcıların ve sinemacıların bir araya gelmesini sağlamış, ayrıca filimlerin yapım ve dağıtımını da üstlenmiştir.
CINEMA NOVO, Brezilya sinemasının şarkılı ya da şarkısız komedilerden, avantür'lerden ve melodramlardan oluşan geleneksel ve konformist yapısıyla olan bütün bağlarını koparmakla işe başlamıştır. Amaç olarak, eleştirel ya da şiirsel bir gerçekçilik yardımıyla içinde yaşadıkları toplumu anlatmak ve değiştirmek yolunu seçmişlerdir. Sonuç olarak söz konusu olan sinema «politik» bir sinemadır. Akımın düşünürlerinden Alex Viany'nin deyimiyle yapılması gereken sinema «bir sokak sineması»dır. Halk temalarını işleyen, sade bir sinema dili kullanan ve şiirin başlıca görevinin adaletsiz bir toplumda yaşayan insanlara daha insanca bir düzenin umutlarını vermek olduğu bir sinema...»
Akımın öncüleri ilk olarak Brezilya'nın çok yoksul olan kuzey-doğu bölgesinin sorunlarını ele aldılar. Bu sorunlar çok sert ve çözümlenmesi güç olduğu için onları çekti. Daha sonra büyük kentlerin ve günümüzün sorunlarına da eğildiler. Akımın ilk ve önemli filmi Nelson Pereira Dos Santos'un çevirdiği RIO 40 GRADE (1955) sayılıyor. Dos Santos bu anlatımda (daha sonra çevirdiği Kuru Hayatlar ve Rio Zona Nord adlı eserlerilye) akımın babası sayılıyor. Daha sonra ünlü eseri BARRAVENTO ile alana giren ve çevirdiği filimlerle akımın en önemli ismi haline gelen Glauber Rocha ve gene ilk uluslararası ödülü kazana-

rak (OS FUZIS / Berlin 1964 ödülü) grubu güçlendiren Ruy Guerra geliyor. Rocha, aynı zamanda önemli bir sinema kuramcısıdır. «Şiddet estetiği» adını verdiği kuramında Cinema Novo'nun açlığın ve yoksulluğun egemen olduğu bir ülkede yeşerdiğini ve dolayısıyla sorunları ele alış biçiminin sert ve şiddetli olması gerektiğini söylüyor. Akım daha sonraki yıllarda GANGA ZUMBA (Carlos Diegues), LA MORTE (Hirszman), O DESAFIO (Saraceni), LA TERRA EM TRANSE ve ANTONIO DAS MORTES (Rocha) gibi önemli serler verdi.

ALBERTO LATTUADA VE İKİ FİLMİ : PO DEĞİRMENİ VE GİOVANNİ EPİSCOPO'NUN SUÇU

Geçen yıl yapılan toplu gösterisi dolayısıyla Sinematek'in konukları arasında yer alan Alberto Lattuada, Sinematek üyeleri için yabancı bir sanatçı değildir. Ancak, Yenigerçekçi akımın önemli eserlerinden biri olan ACIMASIZ / SENZA PIETA dışında Lattuad'nın Sinematek'te ve ülkemizde sunulan eserleri genellikle bu önemli yönetmenin daha sonraki yıllarda, tıpkı De Sica gibi, sinema endüstrisinin bazı zorlamalarına uyarak çevirdiği hafif filimler olmuştur. Dolayısıyla Lattuada'nın, gerçekçi yönünün Sinematek üyeleri için de oldukça yabancı olduğunu, gereğince değerlendirilemediğini söyleyebiliriz. 1914 yılında Milano'da doğan Lattuada, ünlü besteci Felice Lattuada'nın oğludur. Gençlik ve üniversite öğrenciliği yıllarında, Milano'nun entellektüel yaşantısında önemli bir yere sahip olmuş, yazılar, romanlar yazmıştır. Teknik üniversiteden mezun olduğu yıllarda fotoğraf sanatına büyük ilgi göstermiş, bir albümü yayınlanmıştır. Ama Lattuada'nın asıl uğraşı, arkadaşı Commencini ile birlikte, sinema filimlerinin araştırılması, toplanması ve korunması konusu olmuştur. Böylece Lattuada, bugün İtalya'nın iki büyük Sinematek'inden biri olan Milano Sinematek'inin temellerini atmıştır. Lattuada, Milano Sinematek'inin bugün de başkanıdır. 1940'ta ilk filmi GIACOMO IDEALISTA'yı çevirmiş, geniş ilgiyle karşılanmıştır. 1945'te çevirdiği IL BANDITO adlı filmi ise Lattuada'yı o yıllarda büyük çaba gösteren gerçekçi ve politik sinemacılar arasına katmıştır. 1947 yılında çevirdiği GIOVANNI EPISCOPO'NUN SUÇU / IL DELITTO DI GIOVANNI EPISCOPO, ünlü ozan ve yazar Gabriele d'Annunzio'nun eserinin bir uyarlamasıdır. Bir bürokratın yaşantısını veren bu filimde Lattuada, bir çeşit anlatım ustalığına erişmiş, bir düşünür olarak sinemayı bir düşüncenin, bir dünya görüşünün ve estetik anlayışın aracı haline getirmeyi denemiştir. Ancak, Lattuada'nın sinema sanatında en önemli yeri hiç kuşkusuz PO DEĞİRMENİ / IL MULINO DEL PO tutmaktadır.

Alberto Lattuada'nın Savaş sonrasında yarattığı ve ünlü iki yazarın (Raymond Borde - Andre Bruissy'nin) «İtalya'da toprak sorununu işleyen son büyük film» olarak nitelendirdikleri «PO DEĞİRMENİ»nde ele alına nkonu toprak kavgaları ve kuzey İtalya'da toplumsal sorunlardır. 1948 yılında, filmin çekiminden hemen sonra Lattuada, Jean Desternes'e şunları söylüyordu :

«Po Değirmeni ile gerçekçiliğe yeni bir alan ve yeni bir boyut kazandırmak istedim. Geniş bir alan, bir mekan özgürlüğü sağlamak istedim. Bu yüzden çekimlerin çoğu uzak çekimlerdir ve gökyüzüne çokça yer verilmiştir. Ayrıca, toprak sorununu işleyen naturalist eserlerin dar çerçevesinden kurtulmayı, köylülere kendi gerçek büyüklüklerini göstermeyi amaçladım... Bu nedenle, pittoresk olanı kazıyıp altındaki arı çizgilere ulaşmayı denedim...»

Konu, Riccardo Bacchelli'nin 19. yüzyıl sonundaki toprak sorunlarını işleyen romanından alınmıştır. Atalarından miras kalan bir araziyi işleten bir toprak sahibi, günün gereklerine uymaya, tarım yöntemlerini modernleştirmeye karar verir. İngiltere'den bir buharlı «döver» getirtir. Ayrıca meraların ekilip biçilmesi konusunda da bazı tasarıları vardır. Ancak, toprak sahibi, kısa süre içinde, topraklarını üçyüz senedir ekip biçen yarıcıların (Vergenessiler'in) tepkileriyle karşılaşır. Ama toprak sahibi kararlıdır. Bu karar şu diyalogda bütün açıklığıyla belirir :

— Baron hazretleri ama biz...
— Baron falan yok artık. Herkes bilsin ben «Patron'um»...
Böylece toplumsal denge değişir. Tarımı makinalaştıran toprak sahipleri, yarıcılardan aldıkları payı arttırırlar. Yavaş yavaş yarıcılar, tarım işçisi haline dönüşür. Ve bu durum onlara bir sınıf bilinci verir. Teknik gelişme iki yanlı acem kılıcı gibidir. Çünkü Derebeyi - Köle ilişkilerini hatırlayan ekonomik ve toplumsal bağların yerine açık sınıf kavgasını getirir.
Bu durumda «La Ligua Socialista» bir slogan atar ortyaa : «Toprak işleyenindir...» Vergenessi'ler topraklarından kovulmak istenir. Ancak bütün çevre köylüleri Vergenessi'leri destekler ve İtalya tarihinin ilk tarım grevi başlar. Askerler müdahale eder, olgunlaşan ekinleri onlar biçer. Kadınlar bunu önlemek için tarlaya girer ve askerler ateş etmekten çekinir. İlk zafer elde edilmiştir. Birlikten doğan ilk zafer.
Bu arada bir değirmenci ailesi girer sahneye : Scarceni'ler bunlar toprak kavgasının dışında yaşamaktadırlar. Aile Po ırmağı üstünde bir değirmeni işletir. Scarceni'ler bir patron için değil kendileri için çalışırlar. Bir çeşit bağımsızlığın tadını çıkarmaktadırlar. Kendilerini esnaf ve zanaatkâr sayan Scarceni'ler «La Ligua Socialista»ya düşmanlıklarını açıkça belirtirler. Oysa bu bağımsızlık onlara hiç bir gerçek üstünlük sağlamamaktadır. Alınyazıları maliye tahsildarının insafına kalmıştır. Az vergi ödemek için değirmen taşının sayacını bozarlar. Sonra da yakalanıp mahkemeye düşmemek için yakarlar değirmeni. Ama, isterse kızları bir eve hizmetçi olarak verilmiş olsun, isterse değirmenleri dünyanın en köhne, moloz değirmeni olsun Scarceni'ler kendilerini mülk sahibi olarak gördükleri için toplumcularla hiç bir dayanışma göstermezler.
Bu toplumsal ilişkiler yönetmen Lattuada tarafından çok iyi görülmüş ve değerlendirilmiştir. Öbür yandan grev sahnesi, Sinema sanatının doruklarından biridir. Alıcı yönetmeni Alda Tonti, geçmiş zaman fotoğraflarını, grevlerini, ve mizanpajını çok iyi yakalamıştır görüntülerinde. Absent'in, yeşil süs bitkilerinin, kristallerin ve maroken koltukların önünde nutuk çekmeye gelen burjuvalar, tarlaların çevresinde sipere yatıp hazırlık yapan askerler, hanımlarıyla birlikte faytonlara binip gelen toprak sahipleri... Şemsiyeler, tüfekler, furmürlü kadın robları, kolalı geniş yakalar... Bütün bir geçmiş dönem.
Üsteğmen eğilerek selamlar hanımları, sonra birlikte komut verir... Karıştırır eski albümleri, tatil fotoğraflarını, büyük manevraların resimlerini gözönüne getirir. Anlıyacaksınız nasıl her ayrıntı en ice bir biçimde hesaplanmış gerçeğe uydurulmuş.
İki ünlü yaazr, Bruissy ile Borde, incelemelerini nbu noktasında şöyle diyorlar : «Gerçekte yazımızın burada bitmesi gerekirdi, ama PO DEĞİRMENİ, bir toprak sorunu filmi olduğu kadar büyük bir aşk dramını da işler. Scarceni'lerden bir genç kız, Vengenessi'lerden bir delikanlıyı sever. Genç kızın kardeşi, Vengenessi'yi öldürür. Delikanlının cesedi PO ırmağına atılır. Köylüler, delikanlının akıbetini ırmak kıyısında oturan tuhaf bir ermişten, bir cins ırmak Cin'inden sorarlar. Ceset bir süre sonra ırmağın kirli sularından yükselip yüze çıkacaktır. Şeytanın ta kendisi olan değirmenci Scarceni, başını eğip sazlıklara doğru yürüyecek, cezasını çekecektir.
Lattuada'nın düşüncesinde melodramın yeri fazla olmasa gerektir. Ancak Federico Fellini ve Tullio Pinelli gibi iki senarist, kaba saba adamların civdan azabı meselelerine çok meraklı olduklarından bu oldukça teatral ve melodramatik son'u araya sokuşturmuşlar. Ayrıca, İtalya'da bir yönetmenin melodramdan kaçınmasının ne ölçüde zor olduğunu da bilmez değiliz. Bütün öbür yönetmenlerde örneğin Lizzani, Germi gibilerde bu baskıyı ansıtıyorlar eserlerinde...»

FERİDUN EROL

1938'de Polonya'da doğan bir Türk yönetmeni Feridun Erol, iki yıl Politeknik okudu ve arkasından Lodz sinema okulu... Bu okulun yönetmenlik ve görüntü

yönetmenliği bölümlerini bitirdi (1966). Lodz Sinema Okulu zor bir okul, herkes üstesinden gelemiyor, buradaki zor şartlarda çalışmanın. Ancak, Feridun Erol kısa zamanda, hem de iki zor bölümünü bitiriyor bu okulun. Hemen sonra 1967 de çektiği «Kirk Douglas» 1967 Uluslararası Cinestud (Sinema Okulları Öğrencileri Şenliği) Şenliğinde büyük ödül alıyor, Okul sırasında 10 kısa filmi ve geçen yıl yaptığı 2 uzun metrajlı filmi bulunuyor. «Bir Ağacın Öyküsü» adlı kısa filmi Danzing'de düzenlenen bir yarışmada büyük ödül alırken, ayni filim geçtiğimiz yıl Krakovi Enternasyonal Filim Şenliğinde Polonya'yı temsil eden filimler arasında yer almıştır.

Feridun Erol filim çalışmaları dışında tiyatro ile de uğraşmakta ve yazdığı «Western» adlı müzikal 3 yıldır aralıksız Polonya'da sahnelenmektedir. Ve ayni eser Macaristan, Bulgaristan, Italya ve Yugoslavya'da oynanmıştır. Işık konusunda doktora yaptı ve bu konuda yazdığı eser yakında Polonya'da basılacaktır. Tiyatroda da ışığa çok önem vermekte ve son derece ustaca kullanmaktadır. Kardeşi Yakup Erol da Polonya'nın en ünlü afiş ve grafik ustalarından biridir.

— Kirk Douglas : «Bu, Amerikalı sinema oyuncusunun Lodz'daki Sinema Okulunu ziyareti sırasında çekilmiş bir filimdir. Bu filim 7 ayrı alıcı ile çekildi ve havanın çok kötü oluşu nedeni ile kısaltılarak 10 dakikaya indirildi.»

— Balık Avı Günü (Dzien'na ryby) : Kürtaj her memlekette olduğu gibi Polonya'da da yasaktır. Bir Pazar günü adamla kadın yıkık bir kulübeye giderler. Kulübede yaşlı bir sarhoş oturmaktadır. Adamla kadının sevişecekleri sanılır önce, oysa adam Doktordur ve kadın buraya karnındaki çocuğu aldırmak için gelmiştir. Çocuğun babası Doktorun kendisidir. Ameliyat biter, şehre dönerler, ama şehre girişinde doktor kadınla birlikte görünmek istemez. Onu arabadan indirir. Ayrılırken kadın — «Biliyor musun çocuk senden değildi» der.

— Cadde (Ulica) : Resimler arka arkaya dizilerek bir caddenin, bir günlük olayları anlatılır.

— İkinci Ders (Lekcia) : Belgesel Sinema diyebiliriz bu filme. Almanların, Polonya'yı işgali sırasında bir esir kampını görmekteyiz. Kamp Müdürü esirleri toplar ve okuma yazma bilenleri öğrenmek ister. Kamptaki kötü koşullardan kurtulacağını sanan esirler okuma yazma bildiklerini göstermek için çabalar dururlar. Oysa okuma yazma bildiğini kanıtlayan bu askerler, kamptan çıkartılarak bir tepenin arkasında makineli tüfek kurşunlarıyla taranarak öldürülürler.

Filmde dikkati çeken nokta, yüzlerce savaş filmi yapılan bir ülkede, savaş konusunda yeni bir anlatım bulunabilmesidir. Bu büyük bir başarıdır.

CEMİLE

Djamila — Yönetmen : İrina Poplavskaya — Senaryo : Cengiz Aytmatov — Görüntü Yönetmeni : Kadiryan Kadiraliev — Müzik : Nikolai Sidelnikov — Oynayanlar : Natalia Arinbasarova, Suimenkul Çokmorov, Nasreddin Dubaçev — kısmen renkli bir Sovyet yapımı. 1969

Cemile, Cengiz Aytmatov'un aynı adlı romanından uyarlanarak sinemaya aktarılmıştır. Öykü, 1943 yazında, 2. Dünya Savaşı sırasında Kırgızistan'ın bir köyünde geçer. Hâlâ feodal gelenekler sürmektedir. Köy yaşamı içinde, Cemile ile Danyar'ın aşkıdır anlatılan. Öykü Sadık'ın kardeşi Seyyit'in gözüyle verilir bize. Cemile, duygulu, neşeli, güzel bir Kırgız kızıdır. Kendi seçimi olmayan bir evlilik yapar. Kocası Sadık, evlendikten dört ay sonra savaşa gider. Bundan böyle Cemile de tüm köylü kadınlar gibi yalnızdır. Seyyit'le birlikte köyde çalışırlar, daha sonra savaşta yaralanarak köye dönen Danyar da katılır aralarına.

Danyar, uzun yıllar köyünden ayrı kalmış ve çocukluğu güç koşullar içinde geçmiş, içe dönük, soğuk görünümlüdür. Gerçekteyse duygulu ve yaşamayı seven bir insandır. Akşamları köye dönerken söylediği türkülerde, yurt ve doğa sevgisini anlatan dizelerde ve duygulu söyleyişinde belirginleşir bu. Cemile ile Danyar'ın sevgisi, bu sıcacık Ağustos gecelerinde başlar. Cemile'ye sahip çıkan ve ağabeyinin yerine kendini görevli gören Seyyit de farkındadır bu değişimin.

Fakat anlayamadığı bir suç ortaklığı içindedir, sevgillerinin tanığıdır her an. Artık Danyar'ı da sevmektedir. Yaptığı resimlerin konuları da Cemile ve Danyar'dır artık.
Bir gün Sadık'ın döneceği haberi gelir. Iki sevgili çözümü köyden ayrılmakta bulurlar ve giderler. Seyyit büyük bir acı içindedir. Köyde geleneklerle çelişen bu olayın tartışmaları yapılır. Sadık köye döner, öfkelidir. Daha sonra Seyyit'in yaptığı bir resmi bulur ve onu hainlikle suçlar, resmi yırtar.
Seyyit, ihanet etmediğine kesinlikle inanır, «Ben gerçeğe, yaşamın gerçeğine, ihanette bulunmadım» diye düşünür. Yıllar sonra akademiye gittiğinde, bitirme çalışması olarak yaptığı resimlerde Cemile ve Danyar vardır. Geleneklere rağmen, birlikte yeni bir yaşamaya başlamayı göze alan Cemile ve Danyar.
Filmde başrolu oynayan Natalia Arinbasarova bundan önce gene bir Aytmatov uyarlaması «İlk Öğretmen» ile parlamıştır. Yönetmen Poplavskaya ve kameraman Kadiraliev'in bu ortaklaşa çalışmaları, Aytmatov'un eserine yeni yorumlar getirmekte ve değişik boyutlar kazandırmaktadır.
Geçen yıl Sinematek'de sunulan ve Urusevski tarafından uyarlanan «Gülsa·ı» filmi gibi «Cemile»'nin de sinemaseverlerimiz tarafından, sinema dilindeki ustalık yönünden ilgi çekeceği açıktır. Filmde aynı zamanda ünlü bir balerin olan Arinbasarova'nın olağanüstü oyun gücünü belirtmek yerinde olacaktır.

YUGOSLAV CANLI-RESİM FİLİMLERİ

KOD FOTOGRAFA

VRATA

POSETA IZ SVEMIRA

LJUBITELJ CVECA

Çağdaş canlandırma sinemasının hem en modern hem de en önemli akınlarından birini meydana getiren ZAGREP OKULU'nun tipik ve uluslararası ödüller kazanmış filimlerinden oluşan bu programda FOTOĞRAFÇIDA, UZAYA YOLCULUK, KAPI ve ÇIÇEK AMATÖRÜ adlarını taşıyan dört küçük baş eser yer alıyor. Aralarında Yugoslav yaratıcılarının en ünlü iki ismi de bulunan (MIMICA ve VUKOTIC) bu grup hakkında kısa bir bilgi vermek istiyoruz. ANIMATION IN THE CINEMA (TANTIVY PRESS - LONDRA - 1968) nın yazarı Ralph Stevenson şunları yazıyor : Yugoslavya'da canlandırma sineması savaş sonrasında ortaya çıkıp gelişen bir sanat dalıdır. Tıpkı Polonya ve Çekoslovakya'da olduğu gibi küçük ve aralarında dayanışma bulunan bir grup sanatçı bu patlamanın yaratıcısıdır.
Yugoslav yönetmenlerinin kendilerine özgü bir biçimleri var, bir bakışta göze çarpan ortak bi rkarakter oluşturuyorlar. Zekice bir senaryo ve modern bir çizgi yöntemi kullanışları ile hiciv, Yugoslav canlandırma yönetmenlerinin birleştikleri bir çizgi. Grubun üyelerini zaman zaman filim yapımcısı, senarist, yönetmen, oyuncu veya çizer olarak görüyoruz.
1959 yıllarının en tanınmış yönetmenleri; Vucotic, Kostelac, Mimica ve Urbanic idi. Kolar, Bevrek, Zanninovic, Dounicovic gibi yeni yaratıcılar bu ustalara katıldı.
Dusan Vucotic : Çok sayıda filimin yöneticiliğini yapmıştır. Ürünlerinin arasında en çok bilineni (CONCERTO FOR SUB MACHİNE - GUN), Amerikan gangster filimlerinin parlak bir eleştirisidir. (Yapım yılı 1959). Vucotic 1927 yılında doğdu, mimari eğitimi yaptı, sonraları gazetelerde karikatürist olarak çalışmaya başladı. Gurubu içerisinde ilk kez karton filim yapımını başlatmayı başaran Vucotic oldu. Bu 22 dakikalık bir politik güldürüydü : (Great Meeting 1951). Büyük Toplantı adındaki bu filim Norbert Neugebaver tarafından yönetilmiştir. 1954 yılında ilk renkli filimini (Little Red Riding Hood) yaptıktan sonra karton çalışmaları Zagreb filimleri arasında üstün bir yer aldı ve çalışmalar profesyonel bir çizgiye

geldi. Vucotic'in ilk eleştiri-güldürü ürünleri western üzerine oldu, (Cowboy Jimmy, 1957).
1960'da Piccol'yu yaptı. 1961'de ilk kez Amerikan yapımı olmayan bir karton, Oskar ödülünü aldı, bu Vucotic'in Ersatz'ı idi. 1962'de Play (Oyun), dikkati çekti fakat diğer filimleri kadar canlı başarılı olmadığı bir gerçektir. Daha sonraları ortaya koyduğu eserler arasında yer alan filimlerden bazılarını Sinematek'de izlemek olanağını bulacaksınız.
Vatroslav Mimica : Bir çok canlı resim filimi yönetmeni arasında en orijinali olarak nitelendirilen Mimica çok sayıda ürün vermiştir. (A the Photographer) Fotoğrafçıda 1959, fotoğraf çektirmeye giden küçük ve ciddi bir adamın öyküsüdür. Fotoğrafçı müşterisini güldürmek için ne yapsa başaramaz. Küçük adamın gülümsemesi yüzüne yapıştırılmış gibi durmaktadır.
Mr. Marcipan's Marriage 1963. Bay Marcipan'ın Düğünü parlak renkleriyle dikkati çeker. Öbür yanda (A Little Story) Küçük Bir Öykü, köpeğini kaybeden bir adamın, büyük şehrin, büyük ve karmaşık trafiğinin ortasında, şaşkın bir sivrisinek gibi dolaşışını anlatır. Mimica'nın değişik Stilleri ne denli ustalıkla kullandığını bu iki, üç örnekle anlamak mümkün. Mimica, çeşitli uluslararası şenliklerde aldığı ödüllerle bugün sadece Yugoslav sinemasının değil, dünya canlandırma sinemasının da modern ustalarından biri sayılmaktadır.
Sinematek'in YUGOSLAV CANLI RESİM FİLİMLERİ GÖSTERİSİ, bu büyük çabanın minyatür bir antolojisidir.

KARİKATÜR SERGİSİ — FERRUH DOĞAN

Modern Türk Karikatürünün en usta sanatçılarından biri olan Ferruh Doğan, 1932'de İstanbul'da doğmuştur. Karikatürleri ilk olarak 1945 yılında yayınlanmış, çeşitli gazete ve dergilerde çizdiği karikatürleri kısa zamanda Türkiye'de değil, yurt dışında da büyük bir ün yapmıştır. Karikatürlerinde yurt gerçeklerine ve dünya sorunlarına büyük bir cesaretle ve ustalıkla eğilmesi onu yaşadığı toplumun ve çağının sorumluluk duyan bir sanatçısı haline getirmiştir. Toplumunun ve çağının sorunlarına yanaşırken, usta çizgiler ve ince bir alay, eleştiri onun en belirgin özelliğidir.
Ferruh Doğan şu anda da çeşitli yayınlarda karikatür çizmekte ve bunun yanı sıra bir çizgi film stüdyosu işletmektedir. Bilindiği gibi çizgi film konusunda da karikatürlerinde olduğu gibi büyük bir ustalığa ulaşmış ve bu konuda ününü yurt çapına ulaştırmıştır.
Başta Bordighera ve Altın Palmiye olmak üzere bir çok uluslararası ödüller almıştır.
Ayrıca Ferruh Doğan karikatürlerini üç kitapta topladı ve bir çok galeride sergiledi : «Asrileşen Köy» 1956, «Çizgili Dünya» 1969 ve «Sergi» 1973.
Ferruh Doğan ın çizgi dünyasından yapılan seçmelerde, dünyanın ve insanoğlunun başına gelenleri Sinematek sergi salonunda izleyebileceksiniz.

FOTOĞRAF SERGİSİ — ARSİN ARŞIK

Fotoğraf günümüzde bir sanat olduğu kadar, belki ondan da fazla, bilimsel bir belge aracıdır. Bu sergide artistik kaygılardan çok belgelendirme amacıyla yapılan çalışmaların ürünüdür.
Arsin Arşık 1973 yazında Boğaziçi Üniversitesi Türk Folklor Kulübü'nün sağladığı olanaklarla Anadolu'da özellikle geleneksel üretim tekniğini konu edinen bir çalışma yaptı. Kayseri ve çevresi, Orta Toroslar, Antalya ve çevresi, Van ve çevresi çalışma alanı olarak seçildi.
Geleneksel köy toplumları bütün dünyada olduğu gibi, Türkiye'de de değişiyor. Âdetler zevkler değişirken, geleneksel teknoloji de ya yok oluyor, ya da yerini daha ileri üretim tekniklerine bırakıyor. Bu çalışmanın amacı iç ve dış etkenlerle değişen küçük topluluklardaki bazı geleneksel teknikleri fotoğraflarla tesbit etmekti.

Sergi, bu tür çalışmaları başlatan, Türkiye Folkloru dersleri veren ve Boğaziçi Üniversitesi Türk Folklor Kulübünün danışmanlığını yapmış olan Tahir Alangu'nun anısına adanmıştır.

ÂŞIK ZAMANÎ KONSERİ

Tuncelili Âşık Zamanî, 1948 yılında Tunceli ilinin Ovacık ilçesine bağlı Kuşluca köyünde doğdu. Yoksul bir çiftçi ailenin oğludur. Asıl adı Hüseyin Akyıldız'dır. Âşık Zamanî şiir yazmaya ilkokul sıralarındayken başladı. 1963 yılında Tunceli Sanat Enstitüsüne başlayacakken engeller çıktı. Adana, Elâzığ ve Malatya'da gezindi ve Malatya'da bir süre bir lokantada işçilik yaptı. Daha sonra bir süre hamallık ta yaptı. Ve nihayet 1967 yılında Istanbul'a geldi, çeşitli işlerde çalıştı. 1968'de ilk plâğını doldurdu. O günden bu yana çok sayıda plâk yaptı.
Bilindiği gibi Âşık Zamanî toplumsal sorunlara eğilen, çağından sorumlu oluşunun bilincinde bir halk şairidir.

BİR MASAL GİBİ

«C'ERA UNA VOLTA» Yönetmen / Francesco Rosi. Senarya / Rosi, Guerra, Capria, Patrioni - Griffi. Görüntü / Pasquale De Santis. Müzik / Piero Piccioni. Oynayanlar / Sophia Loren, Omar Sharif, Dolores Del Rio, Georges Vilson.

GERÇEK AN'I

«IL MOMENTO DELLA VERITE» Yönetmen / Rosi. Senaryo / Rosi'yle beraber Portabella, Suay, Beltan. Görüntü / Gianni Di Venanzo, Alace Parolin, Pasquale De Santis, Müzik / Piero Piccioni. Oynayanlar / Miguel Mateo Miguelin, Jose Gomez Sevillano, Pedro Bassuri.

MEYDAN OKUMA

«LA SFIDA» Yönetmen / Rosi. Senaryo / Rosi, Suso Cecchi D'amico, Enzo Provenzale. Görüntü / Gianni Di Venanzo. Oynayanlar / Jose Saures, Rossana Schiaffine, Nino Vingelli, Decimo Cristiani, Pasquale Cennamo.

PO DEĞİRMENİ

«IL MULINO DEL PO» Yönetmen / A. Lattuada, Senaryo / R. Bachelli'nin romanından, M. Bonfantini, A. Lattuada, C. Musso, S. Romano ve Bachelli. Görüntü / Aldo Tonti. Oynayanlar / Carlo Del Poggio, Jacques Sernas, Lela Gloria, Nino Pavese.

GİOVANNİ EPİSCOPO'NUN SUÇU

«IL DELITTO DI GIOVANNI EPISCOPO»; Yönetmen / A. Lattuada, Eser / D'Annunzio. Senaryo / S. C. D'Amico, F. Fellini, Aldo Fabrizi. Oynayanlar / Aldo Fabrizi, Roldano Lupi, Yvonne Sanson, Ave Ninchi, Alberto Sordi...

BARRAVENTO

Yönetmen / Glaubre Rocha. Senaryo / Luiz Paulino Dos Santos. Görüntü / Tony Rabatoni. Müzik / Washington Bruno de Silva, Kurgu / Nelson P. dos Santos. Oynayanlar / Aldo Texeria, Antonio Luiz Sampaio, Luiza Maranho. Siyah-beyaz, 90 dakika.

OS FUZİS

Yönetmen / Roy Guerra. Senaryo / Roy Guerra. Yapım yılı / 1963. 1964 Berlin Filim Festivali ikincisi.

OCAK AYI PROGRAMI

8 Salı	Bütün seanslar	Bir Masal Gibi / C'era Una Volta / Francesco Rosi
9 Çarşamba	Bütün seanslar	Bir Masal Gibi / C'era Una Volta / Francesco Rosi
10 Perşembe	Bütün seanslar	Meydan Okuma / La Sfida / Francesco Rosi
11 Cuma	Bütün seanslar	Meydan Okuma / La Sfida / Francesco Rosi
12 Cumartesi	Bütün seanslar	Cemile / Djamila / Irina Poplavskaya
13 Pazar	14.00	Çocuk Filimleri
15 Salı	Bütün seanslar	Yugoslav Canlı Resim Filimleri
16 Çarşamba	Bütün seanslar	Yugoslav Canlı Resim Filimleri
17 Perşembe	14.00 — 16.30	Gerçek An'ı / Momento Della Verita / Francesco Rosi
	19.00	Açık Oturum
18 Cuma	Bütün seanslar	Gerçek An'ı / Momento Della Verita / Francesco Rosi
19 Cumartesi	Bütün seanslar	Yugoslav Canlı Resim Filimleri
20 Pazar	14.00	Çocuk Filimleri
22 Salı	Bütün seanslar	Barravento / Glauber Rocha
23 Çarşamba	Bütün seanslar	Barravento / Glauber Rocha
24 Perşembe	Bütün seanslar	Os Fuzis / Roy Guerra
25 Cuma	Bütün seanslar	Os Fuzis / Roy Guerra
26 Cumartesi	Bütün seanslar	Giovanni Episcopo'nun Suçu / Il Delitto Di Giovanni Episcopo / Alberto Lattuada
27 Pazar	14.00	Çocuk Filimleri
29 Salı	Bütün seanslar	Barravento / Glauber Rocha
30 Çarşamba	Bütün seanslar	Os Fuzis / Roy Guerra
31 Perşembe	Bütün seanslar	Po Değirmeni / Mulino Del Po / Alberto Lattuada
1 Şubat Cuma	Bütün seanslar	Po Değirmeni / Mulino Del Po / Alberto Lattuada
2 Cumartesi	Bütün seanslar	Kısa Filimler / Feridun Erol

Seanslar : 14.00 — 16.00 — 19.00

Açık Oturum : Francesco Rosi'nin Sineması (17 Ocak Perşembe saat 19.00)
Katılanlar : Prof. Giuseppe Pandolfi, Giovanni Scognamillo, Atilla Dorsay, Onat Kutlar.

Sergiler : Karikatür Sergisi / Ferruh Doğan (15 - 29 Ocak 1974)
Fotoğraf Sergisi / Arsin Arşık (29 Ocak - 11 Şubat 1974)

Konser : Âşık Zamanî (21 Ocak Pazartesi saat 18.30)

SİNEMATEK DERNEĞİ YAYIN ORGANI / OCAK 1974 / SAYI 39 / 3 LİRA

filim

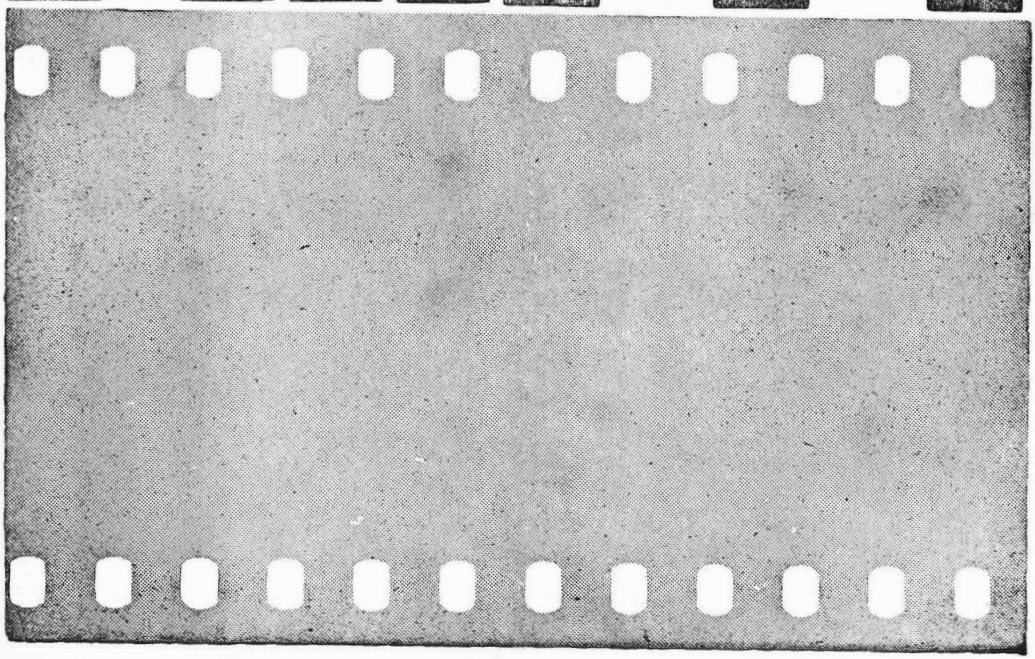

74

ROSİ / LATTUADA / ROCHA / GUERRA / POPLAVSKAYA / EROL / MIMICA